

Monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutukset Suomessa

Janne Huovari², Päivi Kujala², Olli Lehtonen¹, Pasi Saukkonen¹, Saara Vaahtoniemi², Niko Vartiainen¹ (1 Itä-Suomen yliopisto, 2 Pellervon taloustutkimus)

Sisällysluettelo

Lukijalle	2
1. Monimenetelmällinen kartoitus monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutuksista.....	2
2. Aikaisempien tutkimusten havainnot monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutuksista	4
2.1 Monipaikkaisuuden taloudellisia vahvuuksia ja mahdollisuuksia kunnille	4
2.2 Monipaikkaisuuden taloudellisia heikkouksia ja uhkia kunnille.....	4
3. Kuntien näkemykset monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutuksista	5
4. Monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutukset tilastollisessa arvioinnissa.....	9
4.1 Vapaa-ajan asumisen monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutukset.....	9
4.2 Työperäisen monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutukset.....	12
5. Yhteenveto monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutuksista	14
6. Toimenpide-ehdotukset	15
Liitteet.....	17

VN TEAS keskustelupaperi, julkaistaan 27.1.2023

Monipaikkaisuuden vaikutukset kuntien taloudelle

KÄYNNISSÄ

Toteuttajat

Itä-Suomen yliopisto, Pellervon taloustutkimus

Rahoitussumma

149 901 €

Hankkeen perustiedot

Kesto: 2/2022–3/2023

Olli Lehtonen

Apulaisprofessori

Itä-Suomen yliopiston

oli.Lehtonen@uef.fi

Monimenetelmällinen kartoitus monipaikkaisuuden kuntatalousvaikutuksista

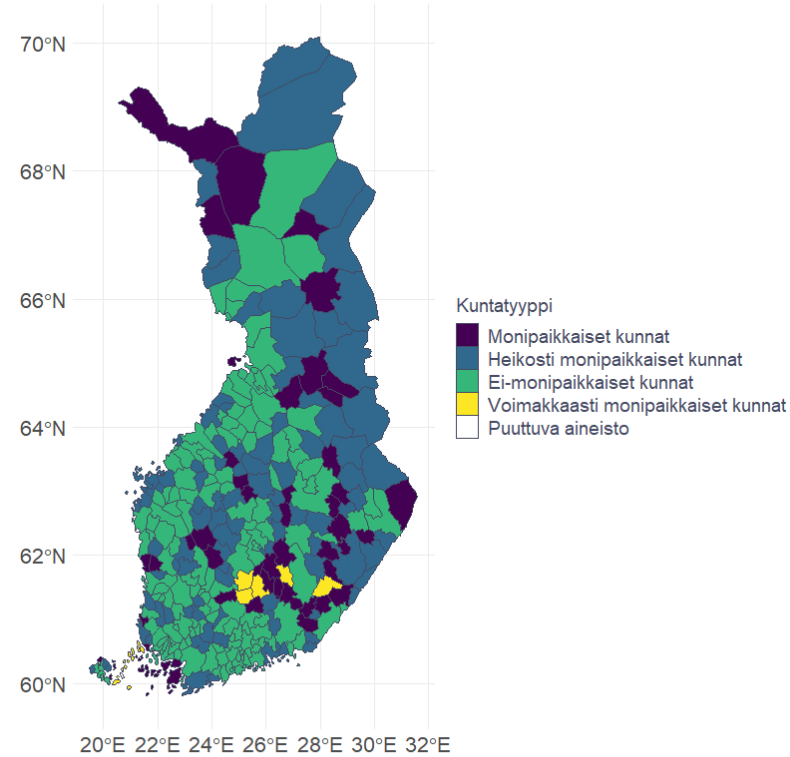
2) Tilastollinen analyysi

1) Kyselytutkimus

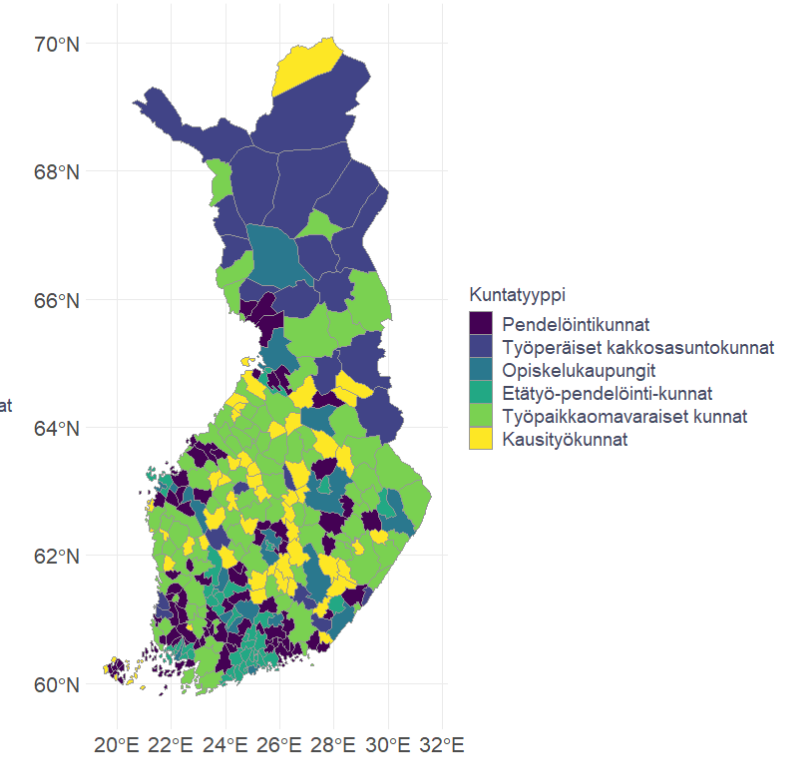
Kyselyyn vastasi kuntajohtajia yhteensä 106 kunnasta Manner-Suomesta.

Vapaa-aikaan liittyvät monipaikkaisuuden kuntatyyppit

Vapaa-ajan monipaikkaisuudessa ryhmittelyanalyysi tunnisti neljä erilaista kuntatyyppiä: voimakkaasti monipaikkaiset, monipaikkaiset, heikosti monipaikkaiset ja ei-monipaikkaiset kunnat.

Työhön ja opiskeluun liittyvät monipaikkaisuuden kuntatyyppit

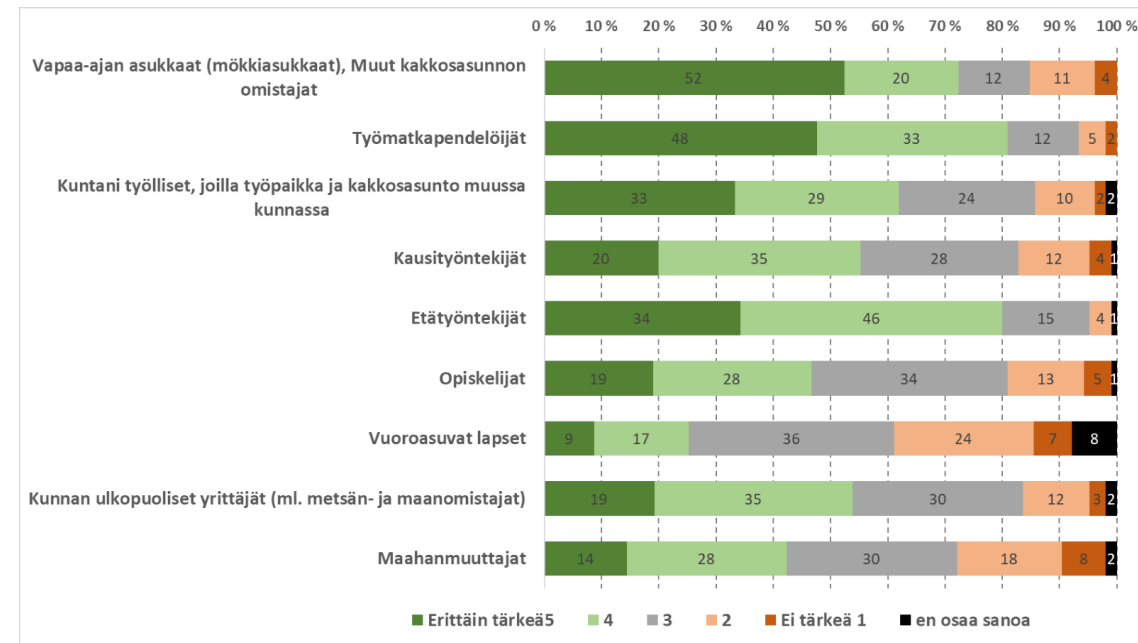
Työhön ja opiskeluun liittyvässä monipaikkaisuudessa ei ole tunnistettavissa yhtä monipaikkaisuuden ulottuvuutta, sillä ryhmittely tunnistaa erikseen *etätökunnat*, *pendelöintikunnat*, *työperäiset kakkosasuntokunnat*, *opiskelukaupungit*, *kausityökunnat* sekä *työpaikkaomavaraiset kunnat*.

Kyselyn tuloksissa kuntien monipaikkaisista ryhmistä vastaajat tunnistivat useimmiten vapaa-ajan asunnon tai muun kakkosasunnon omistajat.

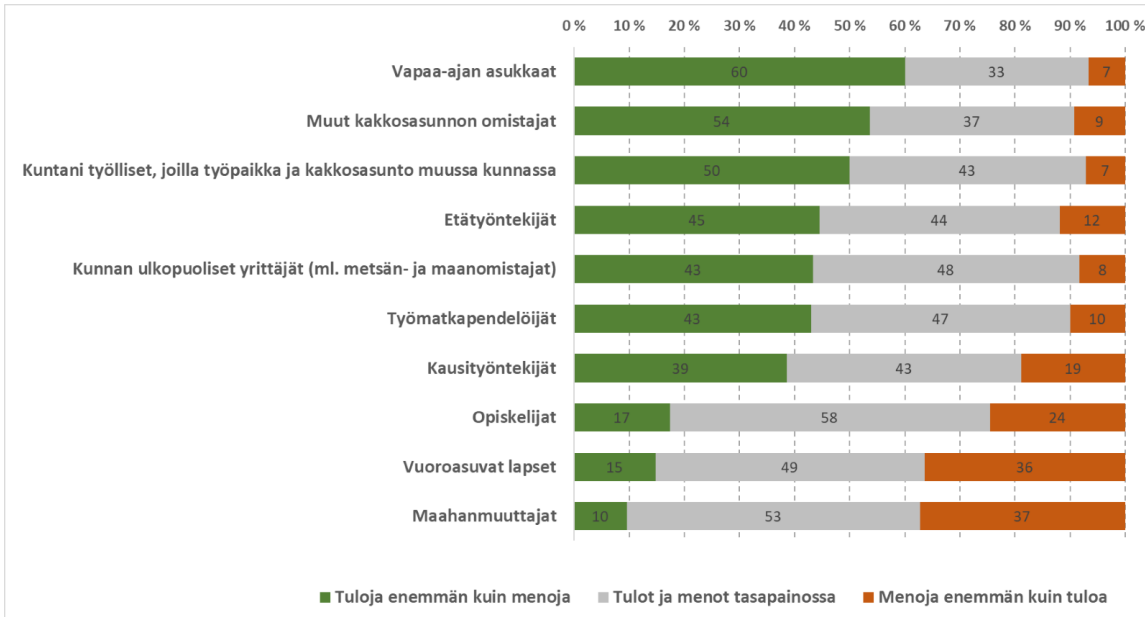
Vastaavasti liki kolmannes ilmoitti erittäin tärkeiksi monipaikkaisuusryhmiksi etätöyöntekijät ja kunnan työlliset, joiden työpaikka ja toinen asunto on toisessa kunnassa.

Vähiten tärkeiksi koettuja monipaikkaisuuden ryhmiä olivat vuoroasuvat lapset, maahanmuuttajat ja opiskelijat.

Monipaikkaisten ryhmien tärkeys kuntien talouden näkökulmasta:

Eri monipaikkaisuuslajien tulo- ja menovaikutukset kuntatalouteen:

Eniten nettotuloja arvioitiin koituvan vapaa-ajan asukkaista, muista kakkosasunnon omistajista ja niistä työllisistä, jotka työskentelevät muussa kunnassa, jossa heillä myös on toinen asunto.

Suurimmat nettomenot taas arvioitiin aiheutuvan kunnalle maahanmuuttajista, vuoroasuvista lapsista ja opiskelijoista.

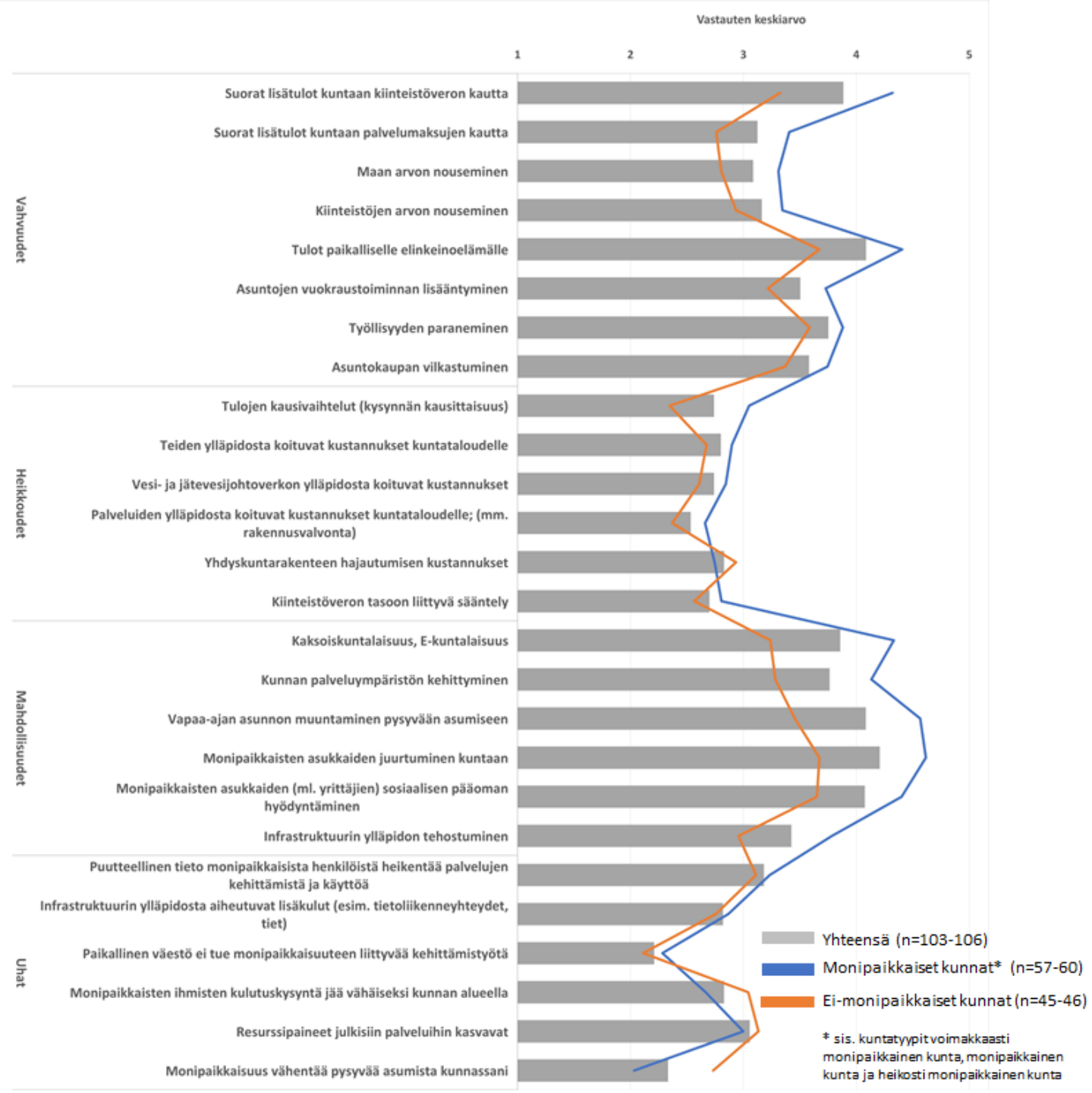
Taloudellinen menojen ja tulojen tasapaino koettiin vallitsevan useimmiten opiskelijoiden ja maahanmuuttajien kohdalla.

Kyselyssä monipaikkaisuuden kuntatalouteen kytkeytyvistä vahvuuksista suurimmiksi kyselyssä arvioidaan tulot paikalliselle elinkeinoelämälle ja kunnalle kohdentuvat suorat tulot kiinteistöverosta.

Monipaikkaisuuden kuntatalouteen liittyvät heikkoudet arvioidaan kautta linjan maltillisiksi.

Monipaikkaisuuden kuntatalouteen kohdentamat uhat miellettiin melko vähäisinä suhteessa mahdollisuuksiin ja vahvuuksiin.

Kuntakyselyssä erottui kuitenkin jossain määrin kaksi tekijää muista tunnistetuista uhista: puutteellinen tieto monipaikkaisista ja monipaikkaisuuden luoma resurssipaine palvelutuotannossa.

Tilastollisten analyysien

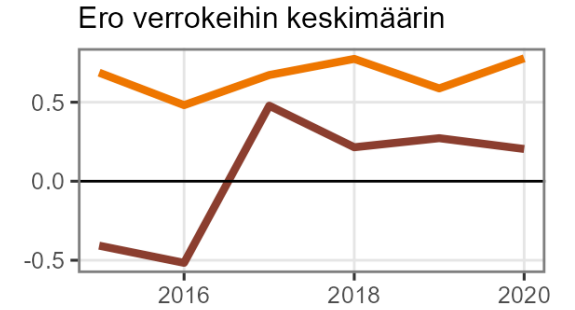
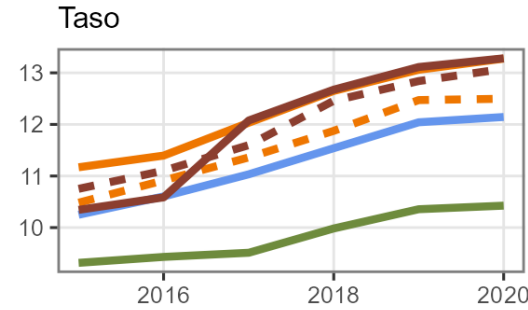
tulosten perusteella monipaikkaisuuteen ei näytä Suomessa liittyvän merkittäviä kuntataloutta rasittavia kuluja.

Vapaa-ajan monipaikkaisuus lisää kuntien toimintamenoja, jolloin monipaikkaisille kunnille jää menoista enemmän katettavaa verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vastaavasti tulopuolella vapaa-ajan monipaikkaiset kunnat saavat enemmän valtionosuustuloja sekä verotuloja, joten monipaikkaisuuden kokonaisvaikutus kuntataloudessa jää vähäiseksi.

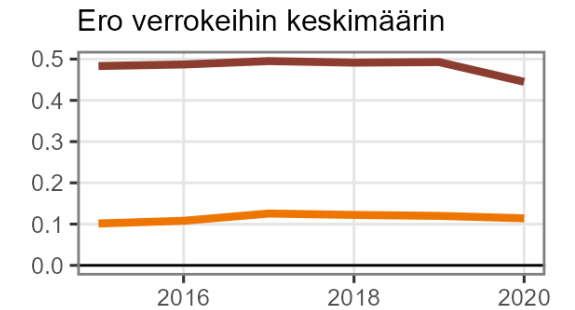
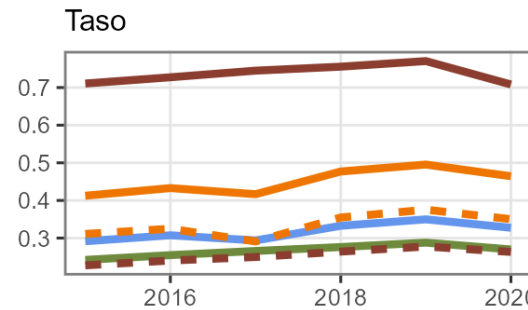
Työhön ja opiskeluun liittyvän monipaikkaisuuden vaikutukset kuntatalouteen tunnistettiin heikommiksi, mikä johtunee ainakin osin siitä, että näihin liittyvät monipaikkaisuuden volyymit ovat merkittävästi vapaa-ajan monipaikkaisuutta pienemmät.

Toimintakulut

— Ei-monipaikkaiset kunnat — Monipaikkaiset kunnat
— Heikosti monipaikkaiset kunnat — Voimakkaasti monipaikkaiset kunnat

Muut verotulot (sis. kiinteistöverotulot)

— Ei-monipaikkaiset kunnat — Monipaikkaiset kunnat
— Heikosti monipaikkaiset kunnat — Voimakkaasti monipaikkaiset kunnat

— value — value.control

Johtopäätökset

- Yleisesti kunnat näkivät monipaikkaisuuden mahdollisuutena eikä sitä koettu uhkana kuntataloudelle.
- Monipaikkaisuuden merkittävimmät mahdollisuudet liittyivät kuntien näkemyksissä suoriin tuloihin paikallisille yrityksille ja toisaalta kiinteistöverotukseen.
- Tilastollisen analyysin tulokset olivat samansuuntaisia kyselytutkimuksen tuloksien kanssa ja todensivat havaintoja siitä, että pääosin eri monipaikkaisuusryhmien vaikutukset kuntatalouteen arvioitiin kunnissa neutraaleiksi.
- Puutteellinen tietämys monipaikkaisuudesta sekä tähän liittyvät mahdolliset haasteet palvelujen ja infrastruktuurin resurssoinnissa koettiin monipaikkaisuuden suurimmiksi heikkouksiksi ja uhiksi.
 - **Keskeinen toimenpide-ehdotus:** selvitetään monipaikkaisuuden kuntatalouden mahdollisuuksien tehokkaampaa hyödyntämistä digitaalisten välineiden avulla, kuten esimerkiksi e-kuntalaisuudella, tavoitteena lisätä monipaikkaisuuden epäsuoria kuntatalousvaikutuksia eli esimerkiksi tuloja paikallisille yrityksille ja elinkeinoelämälle. Muita tehokkaampaan hyödyntämiseen liittyviä tavoitteita ovat erityisesti monipaikkaisten asukkaiden juurtuminen kuntaan, vapaa-ajan asunnon muuttaminen pysyvään käyttöön ja monipaikkaisten henkilöiden sosiaalisen pääoman hyödyntäminen.

Kiitos!

”Tuetaan monipaikkaisuuden mahdollisuuksien hyödyntämistä kunnissa, koska siihen liittyvät mahdollisuudet ovat kuntien mielestä suurempia kuin uhat. Tämä korostaa monipaikkaisuuden ohjauskeinoissa toimia, jotka kestävästi mahdollistavat ihmisten monipaikkaisuutta.”

<https://uefconnect.uef.fi/henkilo/olli.lehtonen/#information>